

2

25 април 1969
цена
0,50 дин

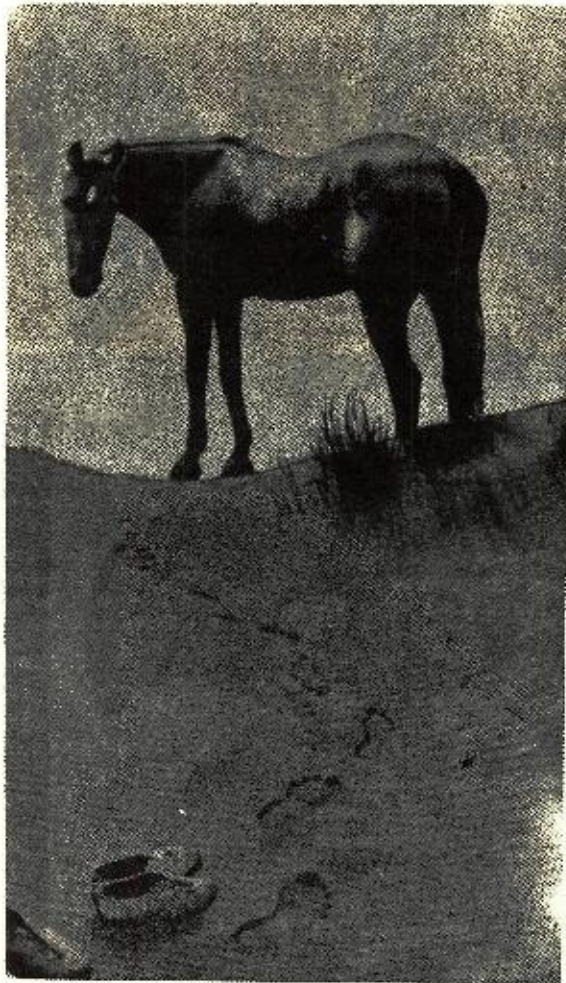
на јан палах

24 април

ден на

студентите

НАМЕСТО КОМЕНТАР ЗА ИЗБОРИТЕ

Успешното дејствување на Собранијата зависи од тоа какви пратеници ќе избереме...

Дојдоа нови генерации работници и младина, — пообразувани, постручни и покултурни...

(ПРЕДИЗБОРЕН ПРОГЛАС НА ССРНЈ)

На преден план-личните квалитети на кандидатите

(СЕДНИЦА НА ИЗВРШНИОТ ОДБОР НА ССРНЈ)

Во написот „Платформата на Базерко“ објавен во „Нова Македонија“ се остро зборови се осудуваат разните „достапки“ на претседателот на Социјалистичкиот сојуз“ Киро Базерко. Меѓудругото се потакнува дека политичката платформа на Базерко се состои во следново:

— Во Прилеп и не само во овој град, од него нема поумен, позаслужен поспособен, поучен сите функционери тој ги подложува не само под остра критика, туку бара за нив исклучување од СК, па и кривична одговорност.

— Особено се мета на неговите напади оделни партиски и стопански функционери на Прилеп, посебно тие од Тутуновниот комбинат.

— Во двата јавни настапи што ги споменавме Киро Базерко им се подликуваше на младите стручни кадри од овој град. На збор тој е за нови, млади, стручни луѓе. Се застапува за тоа тие да доаѓаат до израз во политичкиот и стопанскиот живот во комуната да заземаат се повеќе раководни функции. Но, таков е тој само напор, зошто во практиката мета на неговите напади се токму младите, новите, стручните кадри.

Итн. итн. итн.

На горе споменатиот напис следеше одговор на Киро Базерко објавен во Нова Македонија под наслов — „За прилепскиот случај — денеска — утре и за натака...“

„ФОКУС“ весник на младите од Скопје

Издавач: Градска конференција на СМ

Уредува редакциски колегиум во состав: Лапе Владимир, Владо Шопов, Александар Димитров, Денко Малевски (заменик главен и одговорен уредник) и Аљоша Руси (главен и одговорен уредник)

Уредници на фотографија: Маљински Цветко и Камилев Румен

Ликовно обликување: Костадин Танчев

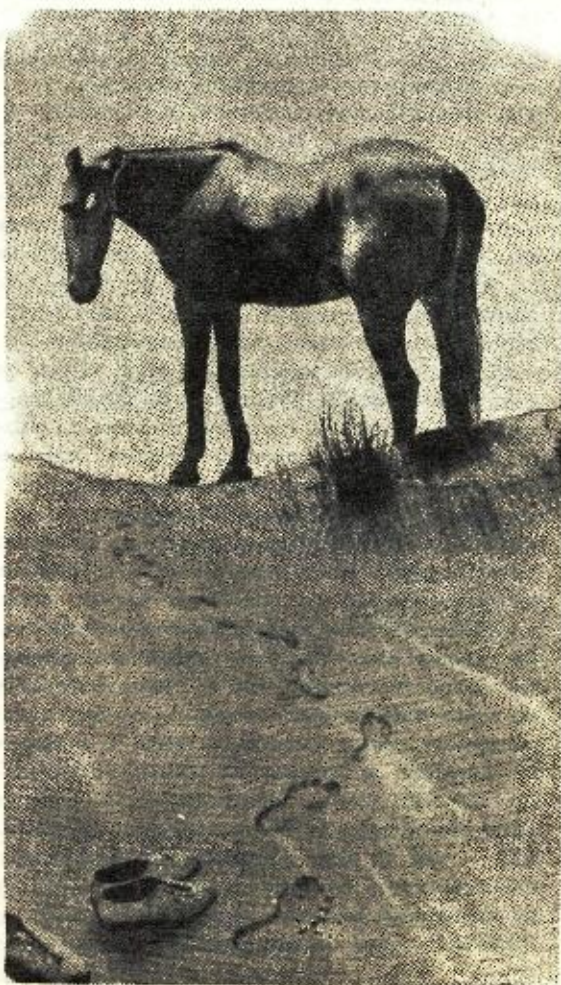
Го објавуваме писмото во целина:

„Према дописникот на вашиот весник, конференцијата на С. К. завршила во 5 до 12 часот и некој во тоа можеби би гледале симболика... по мојот саат конференцијата заврши во 12 часот, и тоа е најдобро, по оценката на Вашиот и не само Вашиот дописник, најдобро било тоа дека во тоа симболично време се донесло одлука, да поднесат оставка сите раководители од општествено-политичките организации, а на нивно место одма да бидат избрани, нови, интересно не се кажуваат кој се твја „Новите“ и какви треба по новите мерила да бидат...“

Секако дека никој пат, па ни сега во 12 саатот, па и ако има симболика, не се носат добри одлуки, па макар твја и дасе од еден форум како што је О. К. на СКЈ на Прилеп.

Пред се сметам дека треба да се разбере, од кого и да је сето ова ногу је, што се догаѓаше до сега... никој не ги овластил со ништо да си ги редат работите онака како што му ујди-сува, не водејќи сметка за основниот за основните интенции на програмот и Статутот на СКЈ, и уставот на СФРЈ, зар је можело да се дозволи дека желбата на поранешниот секретар да стане преседник на Општинското собрание, а поранешниот преседник на ССРМ на Прилеп да стане под-преседник, и поранешниот секретар на СКЈ да стане сега преседник на ССРМ... и така во недоглед, и пред изборите да почнат да се знај кој ќе биде пратеник, а кој одборник... ако за ваква политика се изјасни и секретаријатот на ЦК СКМ, мое поради што је донесен во зблуда од некој свој „ПРЕДСТАВНИЦИ“ јер овој став инаку и не може дасе оправда... а ако не је вака тогаш је секако полошо, поради тоа што конференцијата предлогот не го усвоји, поради једностраноста на изнесените материјали кој сами по себе значеја и предлог за решавање на ПРИЛЕПСКИОТ СЛУЧАЈ...“

Дека можни некој случајно дастане преседник на ССРМ, да се тврди је толку не озбиљно да је порно засите што го тврдеја и за нив, а и за тие што стојат зад нив, да твје никој пат повеќе не се бават со политика, јер општо познато дека во политиката нема никакви случајности... Тогаш когу му пропаднаа сите предвидувања на „ПОЛИТИЧАРИТЕ“ овде и на други места каде мислат дека да комбинират је само нивна работа, и ако добиват нивните комбинации тогаш је се во ред али ако не се осварат нивната комбинација тогаш ја губат главата... свикуваат состаноци на највисоко ниво, и ако и овде не добијат поддршка од никого тогаш је прават најголемата глупост на глупостите го повикуват началникот на внатрешни работи и командантот на гарнизонот јер треба и тој да се „изјасни“ каков је неговијот „СТАВ“ за или против изборот на БАЗЕРКО за претседател на ССРМ, и кога двајцата се изјаснуваат дека како што је и нормално, армијата и СВР секој пат стојат зад оније кој што се демократски избрани и ги поштуват законите и принципите во ова земја... што че стане во ова земја... ако секој функционер на СКЈ кога треба да си оди... од разни причини, ако нема поддршка од никого да ја вмешува ЈНА, и СВР... и да бара поддршка кај што никој пат не треба и да ја добија... што значи сето ова... секако дека за вакви акции на секретарот на комитетот и преседни-

кот на О. К. на СКЈ за Прилеп треба да сносат и кривична одговорност, јер нивните дејства се и против уставни и против статутот на СКЈ. За жал преку своите дописници, печатот, радиото и телевизијата не одигра во голема мера позитивна улога, а је подржаваја групашката политика на секретарот на комитетот Рикалоски и претседателот на О. К. на СКЈ Бисероски, имаше многу сензационалистички написи како оној на пример на ПП за настаните во последните дни „ЗА СИЛЕГИСТВОТО НА ПРИЛЕПСКИТЕ РАКОВОДИТЕЛИ“ се драматизираја работите и ако во стварност немаше ништо.

Грешка је што за целото време печатот беше едностран и не ни даде нас можност да ги користиме неговите страници, а ако вејке тоа го направи тогаш тоа го пропратуваше со толкав голем коментар, така да испага дека се смета дека читателот је објект кој не знај да мисли... и заклучува.

Добро је тоа што во печатот беше објавено дека зад предлогот за наше исклучување од членство од СКЈ стој и секретаријатот на ЦК СКМ, лошо е што ни по четрнаесет сати дискусија не беше усвојен предлогот зад кој што стој и секретаријатот на ЦК СКМ... добро је што се изнесуваат ставовите на раководители на СКЈ али не чини што и нас не ни се овозможуваат да кажеме што мислиме, како можни органот на ССРМ да има така вулгарен однос за целото време од мојето избирање па до сега, а така сервилен однос према некој високи раководители од ЦК — СКМ —.

Секако грешка је што печатот и радиото така брзо ги објавија предлозите за наше исклучување и што на така ги подржава и ако је јасно дека ова не је во оклад со статутот на СКЈ.

Барањето сите раководители да поднесат оставка на својте положјаи, је неозбиљно, и је резултат на една „ХИСТЕРИЈА НА ГЛУВО ДОБА“ а не настан кој ќе донеси смирување... сега веќе можни донекате да се види кој мавта со РАТНАТА СЕКИРА и кој води политика ПОСЛЕ МЕНЕ ПОТОП — од кого и да је ногу је СИТЕ ДА ПОДНЕСАТ ОСТАВКА — ако је тоа шанса за онје кој водеја политика СКАРАЈ ЗА ДА ВЛАДАШ ќе се излажат, поради тоа што по полнојк се разденува а тоа је секако по арна симболика од она може би и на 5 минути до 12... Молам да овај мој напис биде објавен без коментар поради тоа што сметам дека јас како и сите Ваши читатели можиме да носиме заклучоци и без одговор на редакцијата.

Прилеп 30-III-69

Со почите

Базерко Киро Председник на ССРМ
Прилеп

РЕЗУЛТАТИ ОД ГЛАСАЊЕТО ЗА РЕПУБЛИЧКИОТ СОБОР НА СОБРАНИЕТО НА СРМ
...

Прилеп — запишани 7.709, гласале 6.442

Избран единствениот кандидат Киро
Базерко со 5.771 глас.

АМИЦ

Говорот на Робеспјер од Бихеро вота драма »Дантоновата смрт«

Чекавме само на крикот на разгневеното негодување, кој се разлеа од сите страни, па да прозориме. Очите ни беа отворени, видовме како непријателот се приготвува и станува, но не дадовме знак за узбуна; пуштивме народот сам над себе да бдее и стражари, а народот не спиеше, народот зазвечи со оружјето. Јас веќе еднаш ви реков: на два дела, како на две војски се распаднаа внатрешните непријатели на Републиката. Една од тие фракции веќе ја нема. Да победеше Ебер, републиката ќе се претвореше во хаос, а деспотизмот ќе беше задоволен. Мечот на законот ги погоди предавниците, но на туѓинецот за постигнување на истите цели му остануваат злочинци од друга врста! Ние ништо не сме постигнале ако не ја уништиме и другата фракција. Таа фракција е сопственост на претходната. Таа не турка во слабост, нејзината лозинка гласи: сожалување! Таа сака на народот да му го отргне неговото оружје од раце, за да го предаде гол и растроен во рацете на краловите. Оружјето на републиката е стравот, силата на републиката е врлината — врлината, затоа што без неа стравот е убиствен; страв, затоа што без него врлината е немоќна. Тие велат дека тој страв е оружје на деспотското владеење, дека затоа нашето владеење личи на деспотизам. Секако! Революционерното владеење е деспотизам на слободата против тиранијата. Сите знаци на една лажна чувствителност ми личат на воздивки што го пролетуваат патот на Англија или Австрија. Но, не задоволувајќи се само со тоа да ја разоружаат раката на народот, тие се обидуваат уште и неговите најсветли извори да ги отрујат со порок.

Тоа е најподмолен, најопасен и најгнасен напад врз слободата. Порокот Каинов е жиг на аристократизмот. Во нашата република порокот не е само морален туку и политички злочин; човек кој верува во пороци е политички непријател на слободата, дотолку се поопасни за неа доколку се поголеми услугите што наизглед и ги направил. Веднаш ќе ги разберете моите зборови ако помислите на луѓето кои некогаш живеаа под кров, а сега се возат во кочии и блудуваат со бивши маркизи и баронеси. А со право можеме да прашаеме: дали го опљачкаа народот или ги стискаа златоносните кралевски раце, кога гледаме како народните законодавци се расфрлаат со пороци и расипништво на некогашните дворјани, како овие маркизи и грофови на револуцијата се женат со богати жени, и се коцкаат, како приредуваат раскошни гозби, држат слуги и носат скапоцена облека. Со право се чудиме, ми се чини, слушајќи ги како раскажуваат згоди, го острат и истакнуваат овој уметнички вкус, и помалку ги примамат правилата на отмено однесување. Мислам дека е непотребно да се додадат уште некој црти на портретите кои ги насликав — тие се веќе довршени, нема спогодба, нема примирје со луѓе кои само мислат како ќе го ограбат народот, надевајќи се дека тој прабез ќе мине неказен, за кој републиката претставува шпекулација а револуцијата занает,

ПОСЛЕДНОТО ПИСМО НА ЧЕ ГЕВАРА ДО НЕГОВИТЕ ДЕЦА

„Најскакви мои,

Ако некогаш го читате ова писмо, тоа ќе биде затоа што јас не ќе бидам веќе со Вас. Можеби не ќе ме споменувате повеќе, а најмалите не ќе се сеќаваат за ништо. Вашиот татко беше човек што работеше онака како што мислеше, и јасно, остана доследен на своите убедувања.

Треба да знаете дека сум многу далеку и ќе бидам подолго време одделен од вас, правејќи го она што можам во борбата против нашите непријатели. Не е тоа кој знае колку голема работа, но ете правам нешто и мислам дека можете секогаш да бидете горди на вашиот татко, како што сум јас горд на вас.

Растете како добри револуционери. Учете многу за да можете да управувате со техниката која треба да ја надвлее природата. Знаете што значи тоа: учење, добро поведение, искреност, љубов кон револуцијата, другарство итн.

Јас не бев таков кога ги имав вашите години, но тогаш живеев во општество различно од денешното, каде човек на човека му беше непријател. Вие сега сте привилегирани што живеете во денешната епоха и треба да бидете горди со тоа. Мислете секогаш дека револуцијата е она најважното и дека секој од нас како поединец не вреди ништо. Над се бидете секогаш способни да ја почувствувате во длабината на вашата душа секоја неправда направена билокому во било кој дел од светот. Тоа е најубавата особина на секој револуционер.

За секогаш дечиња мои, сепак сеуште се надевам да ве видам. Бескраен бакнеж и цврста приргратка од

вашиот татка

» КОГА БИ СИТЕ МОМЧИЊА НА СВЕТОТ...«

Овој разговор со пет работници не е измислен (соговорниците сами ги измислиле своите одговори) и во него ќе можете да ги видите различните мислења и гледиштата на младите работници за проблеми кои им се заеднички на сите млади луѓе. Да се запознаеме и со нивните гледишта.

Прашања:

1. Дали и во СК има конзервативни снаги, кои се тие и како треба да се води борбата против нив?
2. Како го замислувааш единството на младите и како треба да се оствари?
3. Што после IX Конгрес на СК (кои се најбитните задачи што ги постави тој)?
4. Колкави месечни примања имаш?
5. Дали си член на некој самоуправен орган во претпријатието... или кој ги донесува одлуките кај вас?
6. Како стоиш со приправниците?
7. Каде се движиш во слободното време и како го користиш?
8. Дали во твоето друштво има студенти или ученици?

Одговори:

Крсте Ивановски — кондуктор во „Европа“ 24 години.

1. Можеби ги има и треба да се оневозможи нивното делување пред се во основните организации на СК. Борбата против нив претежно лежи на младите како носители на напредни идеи.
2. Во Југославија младите мораат да бидат единствени и тоа единство треба да се оствари преку секојдневна соработка, и не само на ниво на организацијата на СМ, туку и меѓу поедини школи, факултети и работни колективи. Средношколската и студентската младина не треба да ги потценува работниците бидејќи и таа утре ќе дојде да учествува во производството и затоа треба да биде позаинтересирана за работниците.
3. Нема отстапување од стопанската и општествената реформа. Зголемување на продуктивноста на трудот со тоа работниците би го зголемиле и својот стандард. Отворање на вратите на СК повеќе кон младите кои се борат за попрогресивни решенија.
4. Бидејќи во претпријатието ја зголемивме продуктивноста за 20%, моите примања ќе бидат за 15% поголеми, 90.000 ст. дин.
5. Член сум на работнички совет и заменик член на управен одбор. Одлуките ги донесува работничкиот совет со претходна дискусија во работните единици. Сепак мислам дека нема доволно голема доверба во младите и тие треба да се повеќе застапени во работничкиот совет.
6. Добро стојам со нив, активно се вклучени во работата на колективот и ќе бидат примени во редовен работен однос кај нас.
7. Активист сум и најголем дел го поминувам на разни состаноци и други задолженија во фабриката, а излегувам со девојката и често одам на корзо. Ако не сум отишол во кино или театар. Театарот ми е хоби.

8. Друштвото ми е мешовито има и студенти и ученици и работници. Работејќи во драмската секција на КУД „Треска“ се запознав со нив и до ден денес сме одлични другари. Михајло Тодоровски — ТТ — монтер во ПТТ 25 години.

1. Ги има и во СК и тоа претежно се од старата генерација бидејќи имаат застарени сфаќања, а не знам како треба да се бориме против нив.
2. Младината треба да биде единствена. „Кога сите момчиња на светот би...“
3. Спроведувањето на реформата, но тие задачи треба да се спроведуваат, а не само да се дискутираат.
4. 80.000 динари.
7. Освен во кино и театар осуден сум на корзото и кафеаните во Скопје. Слаб е културно-забавниот живот.

6. Добро се слагам иако не сум толку близок со нив.

8. Не, бидејќи сега скоро се запослив т.е. го променив работното место.

Гоко Насков — кабел — монтер (електричар) „Телефонмонтажа“ 23 год.

1. Ги има и во партијата и надвор од неа. Треба да се исклучат од СК.
2. Треба да постои, но не постои. Незнам како треба да се оствари тоа единство на младите иако е многу важно.
3. Доследно спроведување на реформата и не би можел друго да кажам, бидејќи слабо го следв Конгресот.
4. 70.000 динари, но некогаш и повеќе, и не сум задоволен бидејќи ни кинат на нормата.
5. Не сум, а одлуките ги донесуваат луѓето на раководни места.
6. Слабо не ни ги познавам.
7. На корзо, на утакмица, во кино и на игранки.
8. Нема.

Стево Новевски — кабел — монтер „Телефонмонтажа“ 26 години.

1. Има и тие се од разни видови. Слабо работи основната организација. Би требало да се исклучат од СК.
 2. Постои одвоеност на младите и треба преку организирање на заеднички акции и поврзување на младите луѓе да се оствари единството.
 3. Слабо го пратев Конгресот. Не знам.
 4. 71.000 динари некогаш и повеќе, не сум задоволен работам скоро 9 години, а сеуште немам исти пари.
 5. Не. Имаме право да ги донесуваме одлуките, но не го остваруваме ние работниците.
 6. Не сме ни дошле во контакт.
 7. На корзо. Живеам во Драчево, превозот ми е проблем. Има еден младински дом кај час но секогаш е затворен.
 8. Нема.
- Драгољуб Неделковски — кабел — монтер (електричар) „Телефонмонтажа“ 23 години
1. Има многу. Тоа е бирократијата и оние што се борат за разни привилегии и врски. Треба да се исклучат од СК. Да им се соли памет не вреди.
 2. Многу задачи се поставени, но она што се зборува е многу добро меѓутоа, ретко се остварува.

3. Не постои единството меѓу младите (кога ќе ѝ пријдам на студентка и кога ќе ѝ кажам дека сум работник не ме ферма). Треба да има клубови за сите. Не само за студенти и ученици.

4. 70.000 динари, зависи од исполнувањето на нормата.

5. Не сум...

6. Немама врска со нив.

7. На корзо, кино, утакмица, а најповеќе во кафана, (зависи од платата). Нема каде да се оди, имаше еден дом во Аутокоманда, сега е чакална за киното. Сега нешто планираат, но што ќе излезе не знам.

8. Има и одлични другари сме.

На поголемиот дел од разговорот со нив присуствуваше и нивниот предрботник а кога разговорот заврши и Стево, Гоко и Драгољуб си отидоа, тој ми рече дека тие се најголемите неработници и дека знаат само да критикуваат.

Разговорот го водел Ј. Владимир

60

МОЈАТА ЉУБОВ ВЕНКО МАРКОВСКИ

(ИЛИ ПОЕМА ЗА ЕДНО САКАНИЕ)

Те љубам, о Венко Марковски зошто Твојата љубов кон ветровите е неизмерна. Од пресвета заљубеност Ти ми дозволуваш да те меткаат по светот и космичките просторства. Ти си најшармантниот светски патник на овој наш Балкан. Те прекрстари полуостровото балканско од Вардар до Витоша, од Витоша до Водно и обратно.

Ја љубам Венко Марковски Твојата затворничка кариера, што славно започна 1948-та, како дел од тебе.

Те љубев и во твоето храбро покајанне илјада деветстотини педесет и еднијата. Ти беше толку уверлив и патосален во својата покајничка беседа што народот македонски повторно Те инаугурира за Прв поет на земјата Македонска.

Лудувам за Тебе Венко Марковски зошто твојата душа и тогаш не мируваше. Срцето Ти трепереше, мускулите Ти потскокнуваа, косите Ти се весја. Ти си најтемпераментната Средоземка на овој наш Балкан, о Венко Марковски.

Те љубев кога сите Ти се восхитуваа а ти ми подготвуваше пријатно изненадување. Ти си најинтересна и најспектакуларна квинз-емисија која не се знае како тече средината, а за крајот и да не зборувам.

Те љубам Венко Марковски зошто од Гоцета Делчев направи два јунака и две драми. Ти ја изврши првата успешна трансплантација на цел жив организам од едно во друго поднебје. Ти си толку плоден на полето на медицинската литературополикологија.

Те сакам Венко Марковски, лудо Те сакам! Твојата способност да ги љубиш и мајката и макеата татковина (или обратно, во зависност од околностите) ме восхитува, о мил мој В. М. Блудувам за тебе Венко Марковски зошто Ти не си од обичните поети политиколози. Ти подеднакво убаво пишуваше за мајка си како и сега за онаа од квинзи природата. Те љубам зошто само Ти и никој друг нема гениј за такви генијалитети.

Човек голем си Ти, мој мил В. М. голема вила имаш под Витоша, личен шофер и ми, други

големи работи и стојат на располагање на Твојата поетска генијалност.

Те љубам Венко Марковски. Ти прв (во историјата на цивилизацијата) успеа повеќе да ја раскопелкаш великодушността и широкоградоста на макеата одошто на мајката родина. Ти си феноменален во својата копелкањелубивост, В. М.

Ја љубам Венко Марковски Твојата големотуристичка интуиција. Ти знаеш кога е најпогоден миг за патувања. Ти имаш НОС, В. М. И носот Твој го љубам како дел од Тебе, Венко Марковски.

Те љубам зошто Ти ќе знаеш што да правиш со себе кога ќе дувнат ветровите што ги оконпуваат мразевите.

Те љубам лудо и од сега не летувам повеќе на нашиот Јадран туку на ТВОЕТО Црно Море!

Ти си вундер маж, В. М.

Ти си пат (ник) олошки тип, мој мил Венко М....

За секогаш фанатично Твој

Владимир Александров; Венкоалергофил

00

40

ЧОВЕКОТ...

И БРЕТОНОВИОТ НАДРЕАЛИЗАМ

Човекот сам наложува и располага. Чинам, до него е дали ќе припадне самиот на себе во таа негова стихија од желби или ќе им се предаде.

Поезијата на тоа го учи! Таа ја наплатава надницата за сите негови страдања ако и најмалото интимно разочарување го претвори во трагична жалопојка. Само песната може да завири во длабочината на неговиот дух и да покаже — тоа е твојот свет. И човекот ќе разбере — неговиот свет не се неговите мисли, неговиот свет се неговите подсвесни доживувања. Својот свет човеку барај го во твоите расположенија! Ни тогаш не сигурен дека е тоа таму. Сеуште за него јавата е сон, сонот — јава чија белоденина може да ја поднесе.

Човекот, тој непоправлив сонувач, од ден на ден се понезадоволен со својата судбина, одеднаш станува скромнен; тој знае со кои жени се впуштил во авантури, неговото „богатство“ или „сиромаштво“ не му значат ништо. Одеднаш за него постојат два света.

Тој се затвора во својот свет... мачен свет... ничии свет. Неговиот живот — ако останало и малку илузија — тоа е неговата фантазија, желбата да се изнаприкаже слободно, и на крајот да биде задоволен не затоа што направил нешто ами затоа што чувствува душевен мир.

Заборавете на себе, својата личност, талент, гение. „Сосема слободно кажете: литературата е еден тажен пат што води кон сè и ништо. Пишувајте брзо, без смислувани сижеа. Вашиот мир е во вашата душа.“

Медитација под Хималаите? Не. Едноставно, литературна појава на дваесетите години од овој век, реакција на буржуаскиот традиционализам, нихилизам кон се она што човекот дотогаш го сврзувало морално, идејно, артистички, со јавноста или општеството. Би биле неправедни ако се задоволиме со таквата едноставност. Пред сè надреализмот не е само појава, тој е еден широк уметнички правец на дваесетиот век, на неговите први три децении, а Андре Бретон негов „носител“. И покрај тоа што Гијом Аполинер прв го употреби зборот Surréalisme, сепак на Бретон еден Луј Арагон, Полн Елијар, Оскар Давичо, Душан Матик, треба да му бидат благодарни за своите афирмациони почетоци или стилски литературни оформувања.

Кога зборуваме за Бретон ќе си препишме грех ако не го спомениме неговиот „Манифест на надреализмот“. Она што за Балзаковиот литературен опус представува „Евгенија Гранде“, за Горки „Мајка“, за Бретон е „Манифестот на надреализмот“ (1924 год.). И повеќе од тоа. За него тоа е една непрекината борба против реалистичкиот став инспириран од позитивизмот, почнувајќи од Анатоли Франс до Стендал, една Фројдова психоанализа на човековите длабоко душевни расположенија.

За Бретон поетскиот акт е дослушување на сите довикувања од сите слоеви на подсвеста, автоматско пишување. Неговиот надреализам радикално прекинува со сите закони на логиката, синтаксата, или литературните калапи. Примарноста на човековите расположенија е очигледна; тој е поблизок на симболистите од што на реалистите, наклонет на комунистите отколку на анархистите.

Бретонскиот поетски надреализам е разговор со сета своја искреност. Тоа е дијалог со самиот себе. Додека една мисла се пропушта (за ради навир од мисли) дотогаш втората се грижи за неа, ја потполнува, смислено или безмислено. Така полека, без напор, духот малку помалку станува врховна реалност на сите мисловни слики, — сонот станува главна преокупација, од него извираат решенијата на човечките тајни.

„Се раскажува, во моментот на сон, Сен-Пол, Ру на вратите од својот замак истакнувал табла со натпис: Поетот работи“.

Оној што надреализмот сака да го прифати никако не ќе може и да го напушти, тогаш кога тоа и ќе го посака. Се чини дека делува како опојна дрога, го наведува човека на страшни побуди, побуди? Во заблуда сме.

Надреализмот — оној на кој инсистира Бретон — е една рамнодушност, безнапорна активност, сеедно дали се работи или не, сеедно дали е возможна друга работа, сеедно дали пишувате „лажни“ романи без животна рефлексива. „Сакам да се молчи кога ќе престане да се чувствува“.

Надреализмот, онаков каков го согледува Андре Бретон, доволно го нагласува сиот свој неконформизам. Во времето кога се појавува претставува „невидлив звук“ со кој ќе се победат сите конзервативности во едно општество.

Бретон го заслужува сето внимание на својата епоха.

Да живееш или да престанеш да постоиш се прашања на самобитноста на човешкото битие. Решенија надвор од човекот не постојат. Човекот зад себе остава траги. Браздите се поголеми кога тој остава дел од својата „душа“, од својата самобитност. Надреализмот му го овозможува тоа.

С. Чомовски

АНДРЕ БРЕТОН
ГНАСНИ НОКИ

Гнасни ноки, ноки на цвекњата, ноки на зор...
опшени ноки, гласни ноки, чии раки е не...
илосордна детска андија од сите страни со...
своји задржани, со црни носови, орамоти, во...
ил! Ноле од боли и праски, класи и ја напра...
со своите дрвја, со својата разиграна ас...
киност, со својата борност, која боли, која е...
илето, припишана, шестин, со цвекњата, со пани...
си празни, со опшени на крајот од крајот...
го? Ах ти, гнасничку, ти ме убиваш, вода...
напсничку што своите поетски ги разигруваш...
во моите очи, гласом ти да пишаш, да пишаш ми...
ност, вода, бразди, вода, вода што те забави?

ЉУБОМИР, ДЕТЕ НАШЕ

»РАБОТНИЧКА« ДРАМА ВО ЕДЕН ЧИН И БЕЗБРОЈ СЛИКИ

— Ех Љубомире, Љубомире. Зарем не ти е срам Љубомире?

Всушност, да ве запознаам: „Љубомир С.“, роден 1948 г., се казнува со 3 (три) месеци затвор, заради недозволено однесување и напад со ладно оружје (нож), врз органите на јавната безбедност... И уште три уредно отчукани страници на судското решение, полни со точност на правничко изразување.

И тие неколку листа од тенка хартија за пишување, го одбележуваат овој човек за целиот негов живот како „деликвент“ — вели самиот тој.

И еден ден, кога тој, можеби, ќе стане еден сосема друг човек, кој ќе нема никаква врска со оној „Љубомир С.“, од судското решение, и кога тој, препородениот Љубомир ќе треба да пополни една графа од некој формулар која прашува: „Осудуван или не?“ — што ќе напише овој наш нов Љубомир?

Таа графа не му дава можност, да објасни, дека тој не е истиот Љубомир, и дека нема врска со него.

Тогаш нашиот нов Љубомир воден од граѓанските правила на искреност, со треперлива и покојничка рака ќе напише едно мало „да“.

Тоа е она, што го одбележува и издвојува од другите.

И тогаш, нашиот Љубомир, со несигурна рака ќе го предаде уредно испишаниот формулар. Тој ќе го издржи и сомнителниот поглед на човекот кој работи на шалтерот. Тој ќе ги замислува мислите на човекот од другата страна на прозорчето. Во неговата свест тие мисли ќе бидат страшни. Тој најверојатно ќе биде одбиен, бидејќи има многу повеќе од оние кои во истата графа каде што тој внесол „да“, можат да внесат „не“.

„Се покажува ли Љубомире?“

„Не знам“ — одговара тој церејки се и покажувајќи ги своите големи здрави заби. Посегнува да земе цигара, и ја истура чашата со црно вино. Пијаноста толку го обземала, што не може да ги контролира своите движења.

„Зошто си нападнал со нож“

„Не можев повеќе“.

Почна да се присува за оние многубројни ладни зимски утра, кога го носеа татко му. Мајка му беше отишла! Татко му, ѕидар по занает, бидејќи немаше работа преку зимата, ноките ги поминуваше по нечистите кафеани на предградието, а деновите во спиење и беснеење низ трошната куќа.

Го носеа наутро, во времето кога во кафеаните се правеше кисела чорба.

Двајцата во сини униформи го изнесуваа од синиот комби, неговиот татко, го донесуваа влечејќи го по калта до вратот, и без збор заминуваа.

Тогаш тој, Љубомир, го вешташе во куќата и го легнуваше на железниот кревет.

Откако ќе се растрезнеше малку, татко му стануваше и го тепаше. Тогаш тој ќе избега и ќе луташе по градските улици. Се до ноќта, додека татко му не заминеше во кафеаната. Тоа траеше долго, колку што беше долга и зимата.

Во моментот кога го извадил ножот и се нафрлил врз човекот во сива униформа, тој ги нападнал виновниците за сето она малтретирање, што го доживеал од татка си. Во својата детска глава, уште тогаш мислел дека виновниците за пијанството на татко му, се луѓето во сините униформи, кои секое утро го носеа до куќната врата.

Љубомир С., сеуште од судското решение, излегува клатејќи се.

„Кој е крив“ — се прашуваме? Ние, тој самиот, несовершеноста на правните прописи или... поедноставно, да веруваме дека ова кај нас не постои, и дека ова е нешто што се случува далеку, многу далеку од нас.

Шољаковски Александар

Глумци: еден (административен)

Публика: работничка

Место на дејствието: негде тука близу до неа (може да биде и текстилна фабрика).

Микрофонот е отворен, звучниците се во ред и претставата може да почне

артистот: Драги другари и другарки, пролетери. Како интегрален дел на работничката класа Вие сте свесни дека од Вас во основа зависи репродукцијата на нашето општество, пред сè на нашето стопанство. Ако сте читале Политичка економија, Вие сигурно знаете дека од степенот на развитокот на стопанството на едно општество зависи и неговата надградба. Затоа другари треба да се залпе. Сите сте свесни дека преодниот период на нашето општество наложува Вие, кои сте осовина на развојниот процес, центрифугала и центрипетала на општествените односи, што повеќе да се заложите во производството, да ја зголемите својата продуктивност а резултатите ќе дојдат сами по себе. Базата ќе се зголеми и со тоа ќе создаде услови за поголем подем во надградбата во нашето општество.

еден од публиката: А јас!?

понатаму артистот: Вие сите знаете дека Вашиот живот не се одвива само во фабричките хали. Интегралниот човек во нашето општество се обликува пред се на своето работно место. Но, животот е склоп на противречности. Активноста на работното место во голема мера е условена од активниот живот надвор од него, и обратно. Со други зборови Вие самите треба да создадете услови пред се во производниот процес за да можете потоа надвор од него да ги користите благодетите на Вашиот труд.

десеттина од публиката: А ние!?

пак продолжува артистот: Црејќи ги средствата од Вашиот труд, надградбата на нашето општество создава услови и се грижи Вашиот живот да не се одвива само 7 работни часови. Тука се Вашите театри, Вашите културни институции, кина, библиотеки, стадиони, со други зборови се она што претставува место и средство за Ваша надградба и поттик во работата. Значи другари и другарки треба да се работи. Секогаш да се работи. Повеќе и се повеќе. Животот е во постојан развиток. Треба да се живее другари. Производствено, фамилијарно и духовно.

публиката во хор: А ние!?! Што да правиме ние? За првиот и вториот некако ни стига! А за третиот... .

(микрофонот е затворен, звучниците замолкнаа, но ПРЕТСТАВАТА СЕУШТЕ НЕ ЗАВРШИЛА.)

Љ. Митевски

А БРАНЕТО ЗА ПОСТАРИ ОД 7 ГОДИНИ

ДРАГА ГОСПОГО БОВАРИ

Нека овие први редови го изразат моето високо мислење за Вас и Вашата личност. А во вторите, ќе се обидам да Ве потсетам на минатите дни, кога бев често во Ваше друштво.

Јас сум оној млад господин, Шарл, како што ме викавте Вие, со црн цилиндер на главата и уште осум во светлиот автомобил.

Се секавате, кога поминував небото од страв посинуваше а на домашните силедици им паѓаше цената.

Е, тоа беа денови — како што велеше нашата млада пријателка Мери, впрочем што станува со неа, се поретко ја среќавам?

... и затоа ја прифатив поканата на грофот од Алкатрас. Па све, после толку години Ви се јавувам,

Има една чудна жена некаде во Балканот. Ја сретнав случајно а потоа се спријателив со неа. И така разбрав многу што.

Се вика Јулија. Живее среќно со своите 6 деца, на едно планинско но плодно нивче, на кое свои траги оставиле многу познати имиња од вчерашниот свет.

Многупати и го земале на сила нивчето, па насила ѝ го враќале. Нејзините 6 деца, јуначиња, не така познати како Робин Худ или Жан д'Арк, но поцврсти во својата верба, успеале конечно на светот да му го докажат своето право.

А потоа што се случило.

Како добри и вредни домаќини сите заедно запнале, и изградиле убава куќичка и си го дотерале нивчето.

Сонцето секој ден застанувало над нивниот дом и неможејќи очите да ги оддели од силната убавина, дури вечерта си заминувало.

А тие како добри домаќини и чесни луѓе, ги отвориле ширум своите врати и со полни раце го пречекувале секој гостин или намерник. Се разбира најсрдечни односи имале со своите комшии а особено со некоја Будимка, која живеела од другата страна на меѓата.

Јулија ја познавала Будимка уште од порано. И, жими бога, по лошо се сеќавала на неа, но ете во име на добрососедските односи го заборава миналото.

И потоа убаво си живееле. Доаѓале често децата Будимкини кај Јулија а таа ги гледала како свои.

Кога некои од нејзините ќе појдело кај Будимка не била комшиката баш најрдена со нив, но зар тоа да и го замери Јулија.

А Будимка од ден на ден станувала се почудна и интересна.

И еден ден ја прекардашила мерката.

Рекла, дека една од шесте деца, Марија, е нејзино бебе кое таа и го потурила на соседката Будимка во минатото. Сега би сакала да си го врати назад.

Јулија, ако дотогаш молчела, кога и пишнале во мајчинството високо ја кренала главата и тупавницата, и со одбрани зборови ѝ незамолжала патот на сосетката.

Будимка исплашена се повлекла, но незамолчела.

Сега стои од другата страна на меѓата и реди обвешенија кој како празни тикви паѓаат во вода.

Имало некоја слава. Свети Стефан, порано се празнувал и се водел некој муабет на тој празник, па сега цел ден тоа и е во устата на Будимка.

Брои години, мери, крсти и прекрстува се живо и мртво и — измислува.

Јулија и Керка и Марија засега само се смешкаат и сигурни во својата крвна врска цврсто се држат за раце.

Се забавуваат за сметка на сосеткините будалаштини и само од време на време и ги покажуваат здравите бели заби.

А Будимка си продолжува по старо — ќе викне нешто преку оградата па ќе отрча кај газдата Софре да го праша за совет.

Ќе се сети ли да престане или ќе чека со сила да и ја затнат устата, за сега незам точно да Ви кажам драга госпоѓо.

Било како, се надевам дека со внимание ги прочитавте овие редови.

Јас го продолжувам своето патување а Вие очекувајте го моето идно писмо.

Верувам дека има уште многу интересни работи на светов, за кои би требало да чуете, драга госпоѓо Бовари.

Вашот искрен скитник
мистер Чарли

НА ПРИЈАТЕЛОТ СО ЉУБОВ

Некогаш учевме заедно во I-г, но оттогаш го видов само два пати. Тропнавме истата година заедно, јас со три а тој нешто повеќе. Се сеќавам и дека пушевме двајцата во нужникот на првиот спрат, уште кога „Моравата“, скопска нова, беше сто пеесет.

Ќе земевме секогаш, десет јас а десет тој, па баравме и празна кутија во трафиката, за да не се тресат во џебот.

А за рецептите и оправданјата на латински, му признавам и денес. Тој имаше секогаш четворка, а јас бев камен. Понекогаш, по часовите се враќав сам, бидејќи одеше да ја чека малата од економско.

И за сето тоа немаше долго да се сетам ако... Го сретнав во неделата кај семафорите.

— „Не сум те видел одамна, реков стискајќи ја неговата испотена рака, каде си“?

— „Еве... тука“ — беше краток.

Потоа се прашувавме и се уверувавме дека не сме заборавиле, за ова, па за ова, па пак за ова и за ова и се така.

Неспомнавме само тоа, како излегувавме во сабота и недела со заеднички сто банки. Тоа беше за дваесет „Морави“, играчка во Пролет и две карти второ, од 6 до 8, во „Вардар“.

Не ве „давам“, со тоа како „бевме среќни и задоволни, безгрижни и раздрагаби во својата младост“. Едноставно немавме — колку што имаа другите. А, сакавме да купиме „ВИЛИС“ — па на море.

Од динчето и морето не излезе ништо па седевме сега во „Пелистер“ со две манастирки.

— „Се старо“ — реков.

— „Аха. Еве стариот уште работи во каросерија, а мајка ми дома.“

— „Па што“? реков.

— „Па ништо. Тап, за недела пеесет банки и ништо повеќе. Вика, нема! Знам оти нема. Да одиш на утакмица, да стоење е толку.“

Долу во автомат, да одиш па треба да папнеш некоја стотка.

После тоа дома стално одам пешки, ако не шверц. Мислам да одам во војска сега, а за после ќе видам, дали на занает или нешто друго.“

Трескавме уште нешто па станавме. За двете препеченици даде четиристотини.

Пред да се поделиме ми даде цигара. Останал на истите, јас одамна купувам други.

Марко Ковачевски

99 СОВЕТИ КАКО ДА СТАНЕТЕ МОДЕРНИ РЕЖИСЕРИ

ИЛИ НЕИСПОЛНЕТ ПЛАН

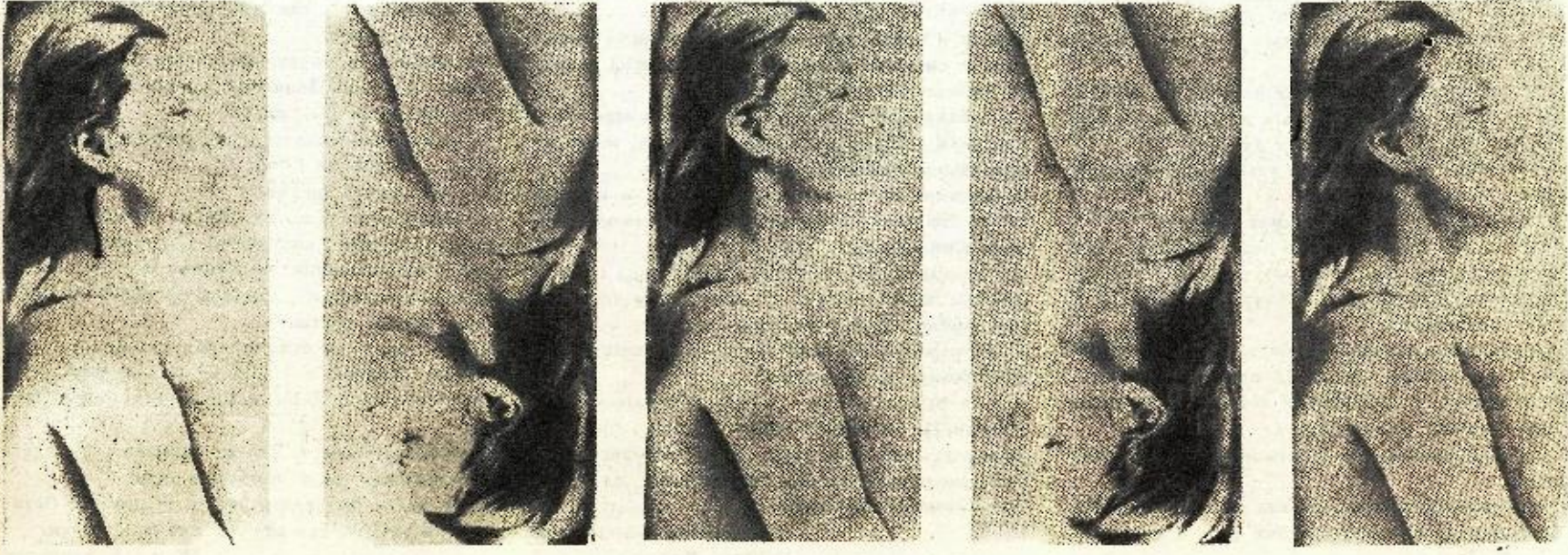
40

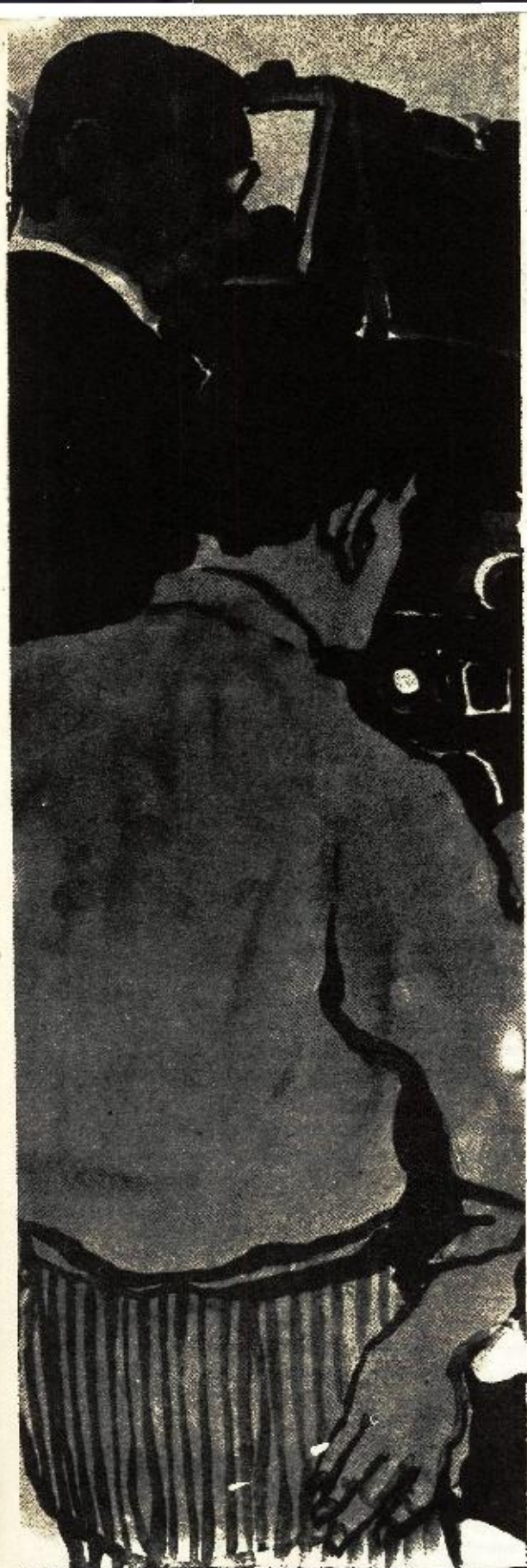
1. капитулирај!
2. капитулирај пред критичарите
3. капитулирај пред културната јавност
4. капитулирај пред провинцискиот вкус
5. капитулирај пред сопствениот конформизам
6. капитулирај пред писателите што ги работиш
7. кради!
8. кради од Мејерхолд, Вахтангов, Крејг
9. кради од експресионистите
10. кради од надреалистите
12. кради од самиот себе си
Ке те прогласат за авангарден и нов
13. не учи!
14. не учи од Мејерхолд, Вахтангов, Крејг
15. не учи од експресионистите
16. не учи од надреалистите
17. не учи од сите великани на проклетото минато и сегашност
оти Ке те прогласат за плагијатор
18. не учи режија на театарска академија
19. биди нејасен!
20. биди нејасен кога работиш со артистите
21. биди нејасен во концепцијата на представата
најдобро е ако воопшто ја немаш
22. биди нејасен во своите интервјуи и објасненија
се што ИМ е нејасно за НИВ е ново
23. биди!
24. биди експериментален, но во границите на дозволеното
25. биди поекстреман како човек одошто како уметник
26. биди аполитичен
27. биди критичен само колку да бидеш интересен, но не и опасен
28. биди затворено отворен
29. биди отворено затворен
30. биди љубезен, мирен и поншалантен
31. биди и арогантен и понизен, но внимавај случајно да не згрешис каде треба да бидеш арогантен, а каде понизен
32. биди патриот
33. биди патриот со нијанси на космополит
34. биди „анфан терибл“
35. биди критичен, но внимавај да не погодиш некого, критикувај ги „оние некогаш некаде“
36. помири се!
37. помири се со тоа дека твојата уметност ја оценуваат оние што самите себе си се прогласиле за авангарда и кои веројатно и мртви ќе бидат авангарда
38. помири се со тоа дека секој човек се разбира во театар колку и ти, а некои и повеќе
39. помири се со тоа дека нивните оценки се меродавни и објективни
40. помири се со тоа дека нема да имаш публика
41. не чуди се!
42. не чуди се ако те убедуваат дека глумата се дели на Брехт и Станиславски
43. не чуди се ак отврдат дека Антонен Арто е теоретичар на театарот на ужас, а не на жестокост како што и покојниот Арто признал во момент на искреност. Тие знаат подобро од него. Тие веројатно мислат и дека Арто го направил „Франкенштајн“
44. не чуди се ако тврдат дека Бекет и Јонеско се најсовремената тенденција во светскиот театар
45. не чуди се ако бараат од тебе да ги долташ сите нивни глупости, навикнати се на тоа
46. избегнувај!
47. избегнувај конфликти со членови на жири и комисији
48. избегнувај многу светлост на сцената, така ги покриваш своите слабости
49. избегнувај конкретност во претставата; колку поапстарактно, толку помодерно
50. избегнувај полемики со живи луѓе
51. фотографирај се!
52. фотографирај се со брада
53. фотографирај се со поглед уперен во иднината
54. фотографирај се неодредено
55. фотографирај се барем десетина години помлад одошто си
56. фотографирај се гол
57. стреми се!
58. стреми се кон совршена стилска неединственост
59. стреми се кон потполна алогичност
60. стреми се кон совршена неразбирливост
61. стреми се кон театар без актери
62. стреми се кон театар без гледачи
63. стреми се кон гледачи без театар
64. не читај!
65. не читај го Станиславски
66. не читај го Брехт
67. не читај го Арто
а секоја прилика користи ја да полемизираш со нив
68. не читај воопшто
69. запомни!
70. запомни дека е подобро да се биде признаен плагијатор, отколку непризнаен авангардист

ГИ МОЛАМ ЦЕНЕТИТЕ ЧИТАТЕЛИ ДА МЕ СФАТАТ СЕРИОЗНО!!!

старата дама Талија
Без коментар.
Ваш
Владимир Милчин

P.S.И еден пријателски совет за крај (но без Талија да знае): обидете се сепак и да правите модерни претстави.
P.S.S. На крајот и не е голема штета ако не станете модерни режисери — има многу подобри, а малку полоши нешта од тоа...

Се бавите ли со лесна атлетика? Слушате ли лесна музика? Возите ли лесна кола? Трчкате ли лесни женски? Ако не! — нема врска. Ако да! — Ке имате и лесен сон. Со еден збор вие сте лек маж! А на сето згора гледате и Телевизија. Значи здрав дух во здраво тело! Телевизијата ве „крепи“ меѓу две кревања на теговите, меѓу две мелодии во ушите, меѓу две женски на каучот. Едната ви е неверна, а другата се, фака со вашиот најдобар пријател. Класичен штос. Вие ништо не губите. Освен време. Времето е Париз; парите се отепувачка од ристокрле; вие го убивате времето во самоодбрана, Силогизам; а рамно на в; врамно на ц; а рамно на ц. Ц, ц, ц... се се врти околу „женската од кино Бамби“, само Телевизија Скопје се врти во својот затворен круг. Ако влезете во него ќе ве зашеметат таинствености, просечности, лоша шминка, свтин станиол, неупотребливи рестлови, безвезности, ности, сти, и.. И, или ве нема или ве има. Ако ве нема — ве нема, како што ги нема, таму, Живко Чинго и Коле Манев. Ако ве има — ве има од онаа страна на излезот. И вие сте среќен човек. Париз е ваш, светот е ваш. Вие сте навистина нормален среќен човек. И понатаму ќе се вртите околу „женската од кино Бамби“. Милина една! А оној затворен круг продолжува затворено да се врти. Некој уредник и понатаму ќе дава оценка на емисиите со шармантна насмевка и ношпалантна града: „ова јас ти го велам како бичен гледач“.

А факт е необорлив: грнчарот грне го гледа како грнчар, а не како космонаут; мажот жената ја гледа како маж, а не како педер; шпанскиот селанец ги гледа шпанските села како шпански селанец, а не како уредник. И така, „среќен“ констатира дека во такви констелации еден Коле Ангеловски прави само цешни десетминутни емисии, еден вреден синает — ентузијаст портирите го пуштаат само со лична карта, долупотпишаното име, ако нешто ви значи, на сигурен пат е да крене раце (се знае кој крева нозе).

Констатира дека судејќи по Телевизија Скопје на нашата култура и уметност им е доволен гајдарот Пеце Атанасовски. Тој Пеце на Сицилија го освои првото место меѓу 1800 гајдари. Какви се неговите шанси за пласман меѓу оние од ТВ Скопје?

Еден Вик, да го наречам така зашто така не се вика, ден-прекуден во ТВ Скопје носи еден пес-да го наречам Бамбули според неговото крстено име кого од пакуст или од галовност (треба да проверам) го викаат Амагер. А песот е навистина сладок; не ми е јасно зошто го викаат така: мирен, тих, паметен, убави очи, раскошен опаш. Со еден збор пес и половина. А тие нему — аматер?! Дури има и интелегент на муцка. Само има една мана: мокри насекаде, на се и сешто. Отсуство на домашно воспитување — Education domestique. Тотално! Морам да проверам дали е вистина дека први чистачките го нарекле аматер. И дали од пакуст или од галовност. А така му е звучено името: Бамбули, Бамбулино. Со такво име каде би му бил крајот?! Да е човек, како човек и да има домашно воспитување.

**БАМБУЛИ ИЛИ
СУДЕЈКИ ПО ТВ
КОПЈЕ НА
ТА
И УМЕТНОСТ
ИМ Е ДОВОЛЕН
ГАЈДАРОТ ПЕЦЕ
АТАНАСОВСКИ**

Дури и за скандирање му е погодно. А вака, Вик ден-прекуден го води на камп. Сепак, сладок пес: Мирен, тих, паметен. Само забите му се малку остри кога го предизвикуваат, но се очекува погоден момент да му ги искршат. Веројатно кога ќе се насмее.

Оваа мала хиперболична дигресија немојте трагично да ја репрекутирате на вашите племенити срца. Та, тоа е само една шега. Виц, Scerzzo, ha, ha, ha. Кој воопшто би пуштил пес на телевизија. Забога не е тоа Би Би Си со пословичната англиска љубов кон домашните животни.

Еден пес без домашно воспитување. Таквите не ги пуштаат ни портирите на најбедниот кинолошки завод.

А затворениот круг продолжува затворено да се врти. Отворете барем еден прозорец ќе се задушиме. Или барем некое шише за да се опиеме. Дилириум треманс. Дури тогаш можете да ни прикажувате еден „Крстопат“. Не дозволуваме да не чукате во трезен, здрав мозок со неписмени актовки и со решенија од каменото доба на телевизиската режија. Ако немаме добри глумци снимајте документарно; познато е дека животот пишува драми и тоа многу по лажни. И по фалш.

Во идниот број: „Кралевски комплекс или дали знаете како стручно се вика една поезија што ја среќавате на вашиот мал екран“.

Коле Малипов

Илустрација:

На телевизиски екран се гледа пес што лае. Наместо ономапоејата „ав, ав“ од устата му излегува „scerzzo ha, ha“.

РАЗЛИК А 40 ВО ЕДИНСТВОТО

ЛИМИЕР ВО ШКОЛСКИТЕ КЛУПИ?

30
25

Во моментот на очекување резултати од белградскиот Фестивал на краткиот филм, ќе си дозволам една антиципација. Тоа нема да биде прогноза по инерција на наградата во Оберхаузен, ако тврдам дека најдобар и најимпресивен цртан филм од овогодешната продукција на „Загребската школа“, е филмот на Н. Драгиќ, „Идат денови“. Ако се обистинат овие претпоставки тоа ќе значи нов триумф т.е. реприза на минатогодишниот, кога истиот автор доби прва награда за својот цртан филм „Можеби Диоген“. Со тоа наеднаш по оправдано на преден план избира еден автор од најновата гарда. Но тоа не значи дека навистина ќе се очекува примат на некоја нова гарнитура. Посебна карактеристика за режисерите од загребското студио за анимиран филм е, секако и најзначајна, виталноста и големата инвензивност, на секој поединец кој ги бришат границите меѓу старите и младите. Ентузијазмот со кој стартуваа и кого констатно го одржуваат, им овозможил светска репутација со епитет на „нов феномен“ во анимираните филм. Ако студиото на Волт Дизни, претставува класика на забавниот и пред сè детски цртан филм тогаш „Загребската школа“ е создавач на така наречениот зрел цртан филм, филм за возрасни.

РЕТРОСПЕКТИВА И ПЕРСПЕКТИВА

Краток преглед би ни овозможил запознавање со авторите и нивните дела од почетокот па се до денешната продукција. Меѓу доаените на „Загребската школа“ се секако авторите: Мимица, Вукотиќ и Кристл. Пробивот кој светската афирмација го отвара „Самец“ на Мимица, на фестивалот во Венеција 1958 година, и по четири години 1962, зрелоста се крунисува со „Оскарот“ на Вукотиќ за филмот „Сурогат“.

Патот до највисоката награда, Вукотиќ го прокрчи со филмовите: „Концерт за машинска пушка“, „Крава на месецот“ и „Пиколо“. Режисерот Мимица покрај „Самец“ ги создава уште: „Кај фотографот“, „Мала хроника“ и „Инспекторот се врати дома“. Додека Мимица веќе одамна го напушти цртаниот филм, посветувајќи се на долготрајниот играч, Вукотиќ продолжува темпераментно да бара иновации во сопствениот стил експерименталски со цртежот и фотографијата. Докази за тоа се филмовите: „Игра“, „Белег на советата“, како и најновиот „Опера кордис“. Во меѓувреме во студиото за цртан филм се создаваше кадар на аниматори, сценаристи а особено комплетни автори. Така во средната генерација се јавуваат режисерите: Боурек, Колар а по нив следат: Гргиќ, Шталтер, Довниковиќ и Заниновиќ. Меѓу најновите имиња секако спаѓаат: Тандемот Маркс — Јутриша и Н. Драгиќ. На преодот кон продолжување на успехите што ги создадоа Вукотиќ и Мимица, штафетата и обврската ја презедоа новите автори на чии дела не се чекаше долго. Две години по Оскарот 1964 година, настануваат филмовите „Петтиот на Гргиќ“, „Без наслов“ на Довниковиќ и „Труба“ на Заниновиќ. Иако овие остварувања не се вистинско наследување на „златниот период“, сепак тие се спона кон вистинскиот квалитет кој ќе се појави уште во 1965 година, за да кулминира во последниве

етири години. Така најнапред изненадува Заниновиќ со својот филм „Сид“ потоа „Музикалната прасе“ на Гргиќ, снимени во 1965. Следната, е година на тандемот Маркс — Јутриша и нивниот филм „Мува“. Тука се вбројуваат и „Ерген“ на Боурек, „Радозналост“ на Довниковиќ, „Кротител на диви коњи“ на Драгиќ, „Резултат“ на Заниновиќ и „Мали и големи“ на Гргиќ.

Минатата година континуитетот беше особено богат и квалитетно одржан, ако не и за нијанса подобар дури и од оваа година. Имено во 1968 година, беа произведени филмовите: „Можеби Диоген на Н. Драгиќ“, „За дупките и чеповите“ на Заниновиќ, „Крек“ на Довниковиќ, „Сизиф“ на Маркс — Јутриша, „Капетанот Марко Арбанас“ (награден во Оберхаузен 68), „Толеранција“ на Гргиќ и др. Во овогодешната продукција отскокнуваат три до четири дела. Меѓу нив далеку најсупериорен и најуниверзален по темата е филмот на Н. Драгиќ „Идат денови“ за што сведочи првата награда во Оберхаузен 69, „Опера Кордис“ на Вукотиќ и филмот „Ноги“ на Заниновиќ.

ЗА СТИЛОВИТЕ

И покрај тоа што е евидентна синтезата и ексцезивата на поедините стилови, во еден типичен за „Загребската школа“, сепак се издвојуваат групи на автори и дела. Во една група се секако Мимица и Вукотиќ не само како креатори на првите чекори во анимацијата туку и нивната особена потреба за подмладување на стиловите и бегството од повторувањето (посебно Вукотиќ).

И едниот и другиот, особено Вукотиќ експериментирале а последниот сеуште го потврдува тоа. Главната тема во нивните филмови е нагласена рефлекција на филозофската мисла и порака, како и акцентирањето на човековото самоотуѓување како жртва на сопствените креации („Сурогат“, „Концерт за машинска пушка“ и „Дневна хроника“). Друга група сочинуваат повеќе автори. Нивна заедничка карактеристика која е во последно време и најтипична за „Загребската школа“ е ГЕГ-от. Тие должината на филмовите ја скратуваат и со тоа постигнуваат динамика диктирана и неопходна за ГЕГ-филмот. Тоа се авторите: Довниковиќ, Заниновиќ, Гргиќ и Н. Драгиќ. Нивните филмови како: „Сид“, „Радозналост“, „За дупките и чеповите“, „Крек“, „Можеби Диоген“, и последниот „Идат денови“, се градени од колажирани ГЕГ-ови кои кулминираат во еден завршен ГЕГ која потенцира поентата на целиот филм. Скала погоре во цртаниот стил е секако графиката во цртежот на поедини автори, особено на Маркс — Јутриша во нивните филмови „Мува“ и Сизиф.

Специфична зрелост и нов квалитет е Боуреквиот филм „Капетанот Марко Арбанас“ кој претставува едно музичко и ликовно поклопување и барање во изразот. Боурек пред сè инсистира на ликовниот и музичкиот дел во филмот за сметка на анимацијата која кај него е поединствена и пригушена. Неговиот кадар е статичен за да се долови како ликовна целина за себе.

На овој начин до некаде ја исцрпивме листата на автори и филмови од загребската школа во која покрај разновидноста, узрела и една нова фаза во која се чувствува испреплетеноста на стиловите и прекоунациите, кои ја потврдуваат единственоста и комплексноста на „Загребската школа“ во нејзиниот комплекс како таква.

Благоја Куновски — Доре

Можеби ќе биде прејудизирано по ништо чудно ако кажеме дека филмската уметност го достигнала оној степен на својот развиток кога треба равноправно да се третира со другите области на уметност.

Ако се сложиме по оваа констатација, тогаш неминовно ни се наметнува прашањето: кога филмот ќе се изучува во училиштата како што е тоа случај со литературата, музиката и ликовната уметност. На одговорот по се изгледа ќе почекаме уште долго време. Зошто, за целосно вклопување во наставниот процес, ФИЛМСКАТА УМЕТНОСТ треба да добие „Виза“, а оваа пак претпоставува исполнување на низа услови како што се на пример: Педагошки кадар, материјални средства, училишни помагала и друго.

Во овој поглед кај нас како и во многу други земји, последниве години почнаа да се прават напори за реализирање на една идеја која има за цел школување и изградување на еден нов профил на педагози — ФИЛМСКИ ПЕДАГОЗИ.

„ФИЛМСКИТЕ УЧИЛИШТА“ во Такошчан, Градец и Нови Сад се првите места каде што веќе неколку сезони (обично за летниот и зимскиот распус) голем број слушатели (повеќето наставници по сродните уметности) се запознаваат со историјата на филмот, филмските изразни средства, филмската педагогија, социологијата на филмот и друго, со што тие на одреден начин се здобиваат со педагошки и естетски знаења за „Уметноста на 20-от век“. И се разбира на крајот, истите тие кои во еден момент биле „ученици“, во друг ќе бидат носителите на филмската култура, основачи на разни аматерски филмски клубови или пак пропагатори на делата на Боњуел, Хичкок, Павловиќ, Петровиќ, Годар и други. Слободно можеме да кажеме дека акцијата за „Описување“ професори и наставници на „СЕМДАТА УМЕТНОСТ“ што е покрената во Хрватска, Босна и Херцеговина и Србија не треба да остане осамена. Покрај другите републики и нашата, поточно филмските, просветните и културните институции би требало да размислат за една ваква или слична акција и преку предавања, семинари, сезонски училишта или пак на друг начин, да се вклучат во напорите и настојувањата за воспитување на „педагошки и филмски кадар“.

Сепак, овие акции и напори на крајот на краиштата можеби нема да обезбедат „професионално формиран наставник по филмско воспитување“, но без друго ќе знаат една „ЕКСПЕРИМЕНТАЛНА ФАЗА“ во развитокот на „ФИЛМСКАТА ПЕДАГОГИЈА“, а со тоа и чекор поблизу до правото, универзитетско подготвување на ФИЛМСКИОТ НАСТАВНИК кој како еден од условите ќе придонесе што покоро во наставниот процес да се вклучи и предава еден нов предмет — ФИЛМСКО ВОСПИТУВАЊЕ.

Љ. Митевски

ТЕАТАРЧЕТО »МОДРО ОКЦЕ«

ја прикажува морбидната садистичко криминално судска драма
во повеќе чинови, составена според извештаите на г.г. Шекспир

„ОТХЕЛЛО“

Отело: (сонг на младот и способен војско-
водач, кој после многуте победи на бојното по-
ле се бори за својата животна битка. Тој сон-
гува тихо, до крајните точки на басовата скала
по г. Рихтер):

Ах, што сакам зелка млада,

Зелка млата за салата...

патем речено: индикатив за режисерите на
спектаклот: во крупен план го дотуркуваат
огромното уво на маврот од кое зирка Јаго, ти-
го пеејќи ги соло партите во себе или наза-
ло)

ЈАГО: Хоп Ја, Хоп Ја... (и се така како ова
гонапред).

патем речено: индикатив за режисерите на
спектаклот „ОТХЕЛЛО“: во тотал што брише,
авото на маврот се враќа во матичното прис-
ганиште. Само се слуша остриот глас на Јаго
кој, ако можам да си дозволам, да се заме-
нам во вашата концепција, непрестано изви-
сува, ИЗВИКУВА, КАКО ДА ЗАПОМАГА...)

ЈАГО: Убиј... Убиј ја... Убиј го... Убиј се...
Убиј ме...

Потоа една малку префорсирана дури, се пла-
нам, пауза која трае подолго, без светлина, се
разбира... според составот на публиката тре-
ба да се одлучиме дали ќе се чита демантот
на Матка дека со тоа таа нема врска...)

Касио: Протрчувам лево, протрчувам десно,
протрчувам право!

истрчува сосема напред) Здраво, здраво, здра-
ю!!! (не е лошо да носи дрес на „Охис“ или
„Ледо“ или „Вечерњи лист“ или... Млекара
Јови Сад... дотрчува малку потоа или ско-
ю веднаш левиот халф и донесува писмо.)

КАСИО: Ах, тој ја убил неа
Изгубив кукна стреа...

(на пауза се оди со еден према нула за Отело)

Втора третина

КАСИО: Да, ја убил тој неа.

Ја губам својата смеа. (се убива)

(пауза. 2:0 за Отело.)

Трета третина

(Отело е со виклери во косата. Јаго е седнат
под него или како би се рекло го држи на ко-
лено. Сцената е типично фамилијарна.)

ОТЕЛО: Конечно сами...

Јаго: Јас би морал да ти признаам: те изневе-
рив со Касио...

(завесата паѓа така да се види дека нешто не
е во ред)

е п и л о г

СУДИЈАТА: Дозволете ми како на интернаци-
онален судија од Венеција да го означам кра-
јот на средбата која е прекината заради прете-
рано груба игра на домашниот Отело. Средбата
се регистрира со 0:3 за гостите.

* * *

Над гардеробата во фоајето стои натпис:

Запомагам на цел глас,

Невина си умрев јас....

Дездемона!!

Последен кадар: Лицето на театарскиот пожар-
никар оцерено во дискретен смешок, додека го
чита ова. Според амбиците, може и мустакот
да го сука

Список на лицата:

ОТЕЛО:

ЈАГО:

КАСИО:

Левиот халф, Судијата и Пожарникар

С. Унковски

35

ПОП ВО 100 ЛЕКЦИИ ЗА ,ГОКО, АНА И КОСТАДИН'

АЈДЕ ДА СИ ИГРАМЕ »АНДЕРГРАУНД« ИЛИ МНОГУ ВРЕВА ЗА НИШТО

Минатиот пат солидно ги опривив оние од Радио — Скопје. Како и секогаш мојата критика вроди плод: Во последните „ТРИ ГОНГА“ имаше три нови светски хитови. Браво! Три пати ура за Гоко, Ана и Костадин! Ако вака продолжат веќе по три години ќе имаме солидна музичка емисија. Како награда за доброто поведение од денес, за нив, го отворам дописното училиште чиј наставен план предвидува многу, многу работи за кои учениците веројатно ништо не знаат.

Денес решив да ви пишувам за „андерграундот“—движењето. Оние што го читаат „Поп експрес“ имаа можност веќе да видат неколку ефектни слики и празни редови наместо добар коментар. „Андерграундот“ ја зафати цела Европа откако ја прошара Америка, се разбира. Овој стил се манифестира насекаде. Како и секогаш за нас е најважна музиката. Иницијативата за оформување на „андерграундот“ потекна од Сан Франциско. Составите „Биг брадс енд холдинг компани“, „Електрик Флаг“, „Моби грејп“, „УСА“, „Спирит“ и уште некои други решија да станат славни на едноставен начин. Се прогласија за кралеви на „андерграундот“ и успеаја. Целиот свет зборува за нив.

Неодамна имав прилика да ја слушам ЛП-плочата „ТОВА Е АНДЕРГРАУНД“. Се разочарав! Толкава врева за ништо. „Андерграундот“ не е ништо друго сем едно шаторско крило (подобро речено циркус) под кое може сè да се најде. Тука ќе чуете модифициран соул, рок ен рол, па дури и фолк и сајкоделик. Ваквото пакување на стара стока во нова амбалажа на запад пали. Само фирмата „СBS“ за неполни три месеци издаде повеќе од десет ЛП-плочи со овој стил. Бизнисот расте: сега се јави и „андерграунд“-мода. Но да не се оддалечувам од темата и да резимирам: „Андерграундот“ е вештачка творба, слична на хипи музиката. За месец или два овој стил ќе се изгуби. Тогаш моите колеги од Запад ќе се јават пак со некој нов стил и ќе дигнат голема врева: „Навали народе! еве уште еден начин како да ги потрошите вашите пари!“ Затоа, свечено изјавувам, дека НЕ ГО САКАМ И НЕ ГО ПОЧИТУВАМ „андерграундот“.

Да се разбереме јас немам ништо против Ценис Цоплин и нејзините. Напротив ги ценам нивните квалитети, но цврсто сум убеден дека тие како движење не донесоа ништо ново. Но по сè изгледа дека е доста за „андерграундот“. Да се префрлиме сега на некои други исто така интересни работи.

Во последно време „Југотон“ и РТБ како да се натпреваруваат во издавањето на нови плочи. „Југотон“ е сепак поуспешен. Во нашите продавници можат да се купат полно светски хитови. Холиси, Ејмен Корвер, Лулу, Сила Блек, Бари Рајан и многу други можете да ги набавите за 850 стари динари. Пред неколку години ова беше сон. Но сепак има нешто што сакам да им замерам на другарите од РТБ:

1. Ги прапувам зошто не ги издаваат плочите на Даста Спрингфилд кога за тоа имаат можности и кога се знае дека Даста е многу популарна кај нас.
2. Зошто не го следат примерот на своите колеги од Загреб за да бидат малку побрзи во издавањето хитови.
3. Зошто избегнуваат да издаваат соул плочи иако за нив постои интерес а тие имаат можности да го сторат тоа.

Мислам дека им се доста три прапуња. Ако одговорот на нив ќе ја добијат првата награда: поголем број купувачи.

За сега како и секогаш ќе ви кажам и неколку новини од Лондон.

Пред некоја вечер, на Радио Луксембург, ја чув плочата „ГЕТ БЕК“ од Битлси. Со еден збор таа е фантастична. Само така „БЈПЛ“ ќе се извлече од фивансиската криза во која се најде.

Мојот најомилен состав „КРИМ“ го издаде својот последен сингл „Бец“. Сèуште не сум го чул, но пријателите од Лондон велат дека тоа ќе биде голем хит. Интересно е и ова: Џорџ Харисон е ко-автор на Б-страната, а во „Бец“ свири ритам гитара!

Еден од најслушаните состави денес во Англија е „Петтата димензија“. Нивниот сингл „АКВАРИУС“ по фантастичниот успех во САД им го отвори патот до славата и во Европа.

Ролинг стоунси го снимаат својот нов албум. Веројатно многу работат бидејќи — ги нема нигде (секако се скриле во некое студио).

Во Лондон инаку сè е необично тихо. Оваа недела ниту еден состав не се растури. На топ-листите сè е заматено. Тука своите прсти ги има замешано веројатно лондонската магла.

Верувам дека ве заситив со Лондон. Да прејдеме тогаш во Париз. Француските ѕвезди во овој период многу патуваа, така Миреј Матје скокна до на Хаваите, а Жак Дитрон одлега во Индија. „Сали ле Копен“ тоа го искористи да објави полно нивни слики во најразлични амбиенти. Сем тоа, „Сали ле Копен“ донесува и неколку слики од рокен рол циркусот на Стоунси. (Замислете дури сега, јас за тоа ви зборував пред три месеци). Париз е сега прекрасен! Времето маме на прошетки. По сè изгледа дека француските поп-музичари многу се шетаат а малку работат.

Малава прошетка по светот да ја завршиме кај нас. Во Југославија се одржуваат два ПОП-маратона. Едниот од нив се одржува во Загреб и во него учествуваат најпознати состави од сите републики. Маратонот ќе трае два месеци а Македонија ќе ја репрезентира најверојатно „БИС-БЕС“ (сосема заслужено).

Вториот поп-маратон е од републичко значење и веќе се одржува во Скопје. Да напоменам дека како и секогаш единствена слабост на ваквите и слични манифестации е слабата организација. Планираво е секој петок да свират по два состава. „Безимени“ најавија дека се откажуваат, па и судбината на овој маратон е неизвесна. На организаторите им е до зарадата — тоа се знае — но некои велат дека на организаторите им е и до победата на „Необични“. Кој знае каде е вистината?

Многу критикувам, зар не? Што друго да правам кога многу работи не се в ред.

Се разбира јас не можам да ги исправам сите криви дрини. Тука сте и вие. Затоа јавете ми што ви се допаѓа а што не за да ја направам оваа страница навистина ваша.

Ценис Цоплин, лидерот на „андерграунд“-музиката плаче: Како можеше така да пишуваш за нас!

„5-та димензија“: Исо, ти си за нас шеста димензија!

Исо РУСИ

Шах.

Можеби подобро мислите отколку што играте?

Зошто секогаш не го играте она што го мислите?

Дозволете но се гледа она што го играте а не она што го мислите!

Партијата ни е во криза, заради вас.

Изгубени сте на сите полиња.

А сеуште со сила ја одржувате својата позиција.

Шах.

Вашите потези се погрешни.

Потезите што ги ветувате се секогаш подобри.

Зошто не ги исполнувате ветувањата?

Зошто тешките фигури ви стојат секогаш на едни исти места?

Што не ги размрдате малку?

Вие барем знаете дека од тешките фигури се зависи.

Познато е: тешките фигури грешат—жртви се лесните!

Уште еден шах.

Ме копка. Зошто и откога ќе увидите дека играте погрешни

потези и понатаму ја играте истата игра?

Зошто кога ќе забележите дека партијата ја водите лошо,
не се повлекувате?

~~Идејата е да се искористи~~

ц е н з у р а

Па вие барем од оваа партија искористивте се што можеше
да се искористи!

Партијата се предава—од ваша страна, тоа би било фер да
го признаете.

Инаку брзо ќе бидете матирани!

а љ о ш а р у с и